

tautokohia mai o tēnei tūāpapa whakapūioio reo e te hunga kei te tonoa kia whai wāhi mai, e ngā kura anō hoki ā tōna wā.

NGĀ HUI REO I TŪ KI HAWAI'I

“LEO POLENEDIA”

Koinei tā te tangata whenua o Hawai'i i kite mai ai hei ingoa mō te hui tuatoru ki ngā Reo o te Moana-nui-a-Kiwa, i tū ki Hilo, i te moutere o Hawai'i, mai i te 15 ki te 19 o Haratua.

I autai tonu te tokomaha o te hunga i haere atu i Aotearoa. Ko te Ahorangi o te Taura Whiri rāua ko Richard Benton i haere hei māngai mō tēnei whenua, ā, ko ētahi atu i haere hei taringa, hei karu noa iho mō ētahi atu whakahaere e whai pānga ana ki ngā reo o te Moana-nui-a-Kiwa. Nōku te māngari i whakaaetia kia haere te kairangahau hei taringa, hei ringaringa anō hoki mō te Taura Whiri.

O ngā whenua tekau mā rima nei i pōhiritia kia haere, tokorua noa iho ngā māngai kāore i tau atu, arā ko ngā māngai mō Wallis me Futuna, ā, he aituā kē te take i kore ai rāua e puta.

Kua puta noa atu (i ētahi putanga tawhito o He Muka) ngā kōrero mō ngā koronga o tēnei hunga, engari me tuhi anō pea ki konei he paku whakamārama kia mōhio mai ai te hunga utu tāke o Aotearoa ehara tēnei hāereere i te whakapaunga pūtea mō te whakapau noa iho te kaupapa.

I emiemi mai ai tēnei hunga, he hiahia nō mātou ki te whakawhitiwhiti kōrero, huatau mō te āhua ki ō tātou reo. He nui ngā āhuatanga ki te whakaara ake reo, ki te tautiaki reo, ki te mohiki reo, ki te whakamana reo i puta i roto i te whā rā o te hui. Engari i tō te hui “ōkawa” anō āhua, ko ngā tino kōrero i rangona, i puta noa i a mātou e inu tahi ana, e kai tahi ana, e whakatā tahi ana, kāore kē i puta i te wā i āta whakaritea hei kauhau mā tēna, mā tēnā.

Ko te āhuatanga whakatuata mai ki tā ngā Māori whakarongo, ko te kī mai a ētahi kei te pai noa iho ō rātou reo; kāore anō kia mimiti haere te kōrerotia, ā, e kore pea e pērā nā te mea ko taua reo te reo kōrero o te katoa, o te tino nuinga kē rānei o te tangata whenua. I pēnei ngā kōrero mō ngā reo o Hāmoa, o Tuvalu, o Tokelau, o Tonga, o Fiji, o Tahiti, me Niue.

Engari kāore i taea e mātou, mātou Māori mā i haere atu i Aotearoa, te whakapono atu ki aua kōrero, he mōhio hoki nō mātou i pērā anō pea te whakatau i te wā i a rātou mā i Aotearoa nei. E whakapae kē ana mātou, ko ngā mate, ko ngā māruru e pā mai ana ki te reo Māori, ka pā atu anō hoki ki ō rātou nā reo ā tōna wā, ki te kore rātou e āta whakatakoto tikanga kaupare atu.

Tērā pea e āhua pai ake ana te reo Māori i ētahi o ēnei kua huaina ake nei, inā hoki kua tata te pari haere anō o te tai, engari ko ētahi o ō rātou nā reo, kua tīmata pea te timu haere atu, engari kāore anō kia māranga te kitea o ngā tohu.

Nō reira ko tāku ki a rātou, kia matakana ngā kanohi, kia puakaha ngā taringa kei ikiikitia noatia ō koutou reo i te wā tonu e kī ana “kei te pai noa iho mātou”.

Ā kāti, kei te iwi kāinga, kei ngā tohunga o te rauhi, tēnei rā ngā mihi atu a te Taura Whiri, otirā mātou katoa i haere atu i Aotearoa. Noho mai i raro i te maru o tō koutou maunga, i raro i te matatihi tapu o Kea.

"NALI"

(Te pūrongo a te Ahorangi.)

Ka hiki te hui a ngā Reo o te Moana nui a Kiwa, ka tū ko te hui a NALI, arā, ngā Take e Pā ana ki ngā Reo Tangata Whenua o Amerika.